2025/1106

28.5.2025

NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2025/1106,

27. mai 2025,

millega luuakse rahastamisvahend „Euroopa julgeolekumeetmed (SAFE) Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks“

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 122,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

(1) Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja selle tagajärjed Euroopa ja ülemaailmsele julgeolekule kujutavad endast Euroopa Liidu jaoks eksistentsiaalset katsumust.

(2) Tuletades meelde 11. märtsi 2022. aasta Versailles' deklaratsiooni ning 21. märtsil 2022 heaks kiidetud julgeoleku- ja kaitsevaldkonna strateegilist kompassi, rõhutas Euroopa Ülemkogu oma 6. märtsi 2025. aasta järeldustes seda katsumust silmas pidades, et Euroopa peab muutuma suveräänsemaks, võtma oma kaitse eest suurema vastutuse ning olema paremini ette valmistatud tegutsema ja tulema iseseisvalt toime vahetute ja tulevaste katsumuste ja ohtudega. Nimetatud Euroopa Ülemkogul võtsid kõik liikmesriigid kohustuse tugevdada oma üldist kaitsevalmidust, vähendada strateegilist sõltuvust, tegeleda lünkadega üliolulistes võimetes ning tugevdada vastavalt kogu liidus Euroopa kaitsesektori tehnoloogilist ja tööstuslikku baasi (EKTTB), et liidul oleks võimalik varustust vajalikus koguses ja kiirendatud tempos paremini tarnida.

(3) 18. mail 2022 esitasid komisjon ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ühisteatise „Kaitseinvesteeringute puudujääkide analüüs ja edasised sammud“, milles juhiti tähelepanu kaitsevaldkonna rahastamise, tööstuse ja võimelünkadele liidus.

(4) 20. juulil 2023 võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu määruse (EL) 2023/1525 ([1]), mis käsitleb laskemoona tootmise toetamist, mille eesmärk on kiiresti toetada liidu kaitsetööstuse tootmisvõimsuse suurendamist, tagada tarneahelate kindlus, hõlbustada tõhusaid hankemenetlusi, tegeleda vajakajäämistega tootmisvõimsuses ja edendada investeeringuid.

(5) 18. oktoobril 2023 võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu määruse (EL) 2023/2418 ([2]), millega luuakse instrument Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks ühishangete kaudu (EDIRPA), mille eesmärk on suurendada liikmesriikidevahelist koostööd kaitsevaldkonna hangete etapis, et täita koostööpõhiselt kõige pakilisemad ja kriitilisemad liikmesriikide varude puudujäägid, mille on põhjustanud eelkõige reageerimine Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale.

(6) Euroopa Ülemkogu rõhutas oma 14. ja 15. detsembri 2023. aasta järeldustes, olles võtnud arvesse Versailles' deklaratsiooni ning julgeoleku- ja kaitsevaldkonna strateegilise kompassi rakendamiseks tehtud tööd, et liidu kaitsevalmiduse suurendamiseks on vaja rohkem pingutada. Kaitsevalmiduse saavutamise ja liidu kaitsmise eeltingimus on tugev kaitsetööstus, mis tähendab, et Euroopa kaitsetööstus peab muutuma vastupidavamaks, innovatiivsemaks ja konkurentsivõimelisemaks.

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuli 2023. aasta määrus (EL) 2023/1525, mis käsitleb laskemoona tootmise toetamist (ELT L 185, 24.7.2023, lk 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1525/oj).

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. oktoobri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2418, millega luuakse instrument Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks ühishangete kaudu (EDIRPA) (ELT L, 2023/2418, 26.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2418/oj).

(7) Komisjon võttis 5. märtsil 2024 vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (millega kehtestatakse Euroopa kaitsetööstuse programm (EDIP) ja meetmete raamistik kaitseotstarbeliste toodete õigeaegse kättesaadavuse ja tarnimise tagamiseks) käsitleva ettepaneku, et tugineda määruste (EL) 2023/2418 ja (EL) 2023/1525 raames saadud kogemustele ning laiendada nende loogikat pikaajalisemas ja struktureeritumas perspektiivis.

(8) Alates 2025. aasta algusest on aga liidu julgeolekuolukord järsult halvenenud, mis ei ole seotud mitte ainult Venemaalt tuleneva püsiva ohuga, Venemaa intensiivistunud üleminekuga sõjaaja majandusele ja Ukraina sõja arenguga, vaid ka ebakindlusega, mida põhjustab geopoliitiline olukord, kus liit peab märkimisväärselt suurendama oma jõupingutusi, et olla suuteline ennast autonoomselt kaitsma. Selle hiljutise olukorra halvenemise tulemusena on suurenenud oht liidule ja selle tõttu on vaja, et liikmesriigid teeksid erakorraliselt suuri avaliku sektori kulutusi, et arendada EKTTB-d. Seetõttu suureneb vajadus kiirendada solidaarsuse vaimus liidu toetuse kättesaadavaks tegemist nendele liikmesriikidele, keda tõenäoliselt ohustavad ulatuslike avaliku sektori investeeringute vajaduse tõttu tõsised raskused, mis võivad mõjutada nende majanduslikku olukorda. Võttes arvesse ohte liidu maismaa-, õhu- ja merepiiridele ning nendest ohtudest tulenevat vajadust teha ulatuslikke avaliku sektori investeeringuid, on selline solidaarsus eriti oluline nende liikmesriikide jaoks, kes on sõjaliste ohtude suhtes kõige haavatavamad. Sellega seoses on Venemaa ja Valgevene põhjustatud ohud eriti kiireloomulised ja olulised. Kuna toodete väljatöötamiseks ja vastava tööstusliku tootmisvõimsuse kasvu tagamiseks kogu liidus on vaja aega, on ülimalt tähtis, et liit hakkaks neid liikmesriike toetama niipea kui võimalik, et nad saaksid eriti kiiresti tellimusi esitada, suurendades kaitsetööstussektori jaoks prognoositavust ja motiveerides selle osalisi kiirkorras tootmisvõimsuse tugevdamisse investeerima.

(9) See, kui suures ulatuses ja kui kiiresti peavad liikmesriigid suurendama oma investeeringuid kaitsetööstuse tootmisvõimsusesse, avaldab tõenäoliselt suurt mõju liikmesriikide rahandusele ajal, mil mitme liikmesriigi eelarved on endiselt surve all.

(10) See erakorraline olukord, mida liikmesriigid ei ole põhjustanud ja mis ei ole nende kontrolli all, õigustab liidu poolt kiireloomuliste meetmete võtmist, et luua ajutine rahastamisvahend, mille eesmärk on anda finantsabi Euroopa julgeolekumeetmete (Security Action For Europe – SAFE) rahastamisvahendi (edaspidi „SAFE-rahastamisvahend“) vormis nendele liikmesriikidele, kes soovivad investeerida kaitsetööstuslikku tootmisse.

(11) SAFE-rahastamisvahend peaks võimaldama teha Euroopa kaitsetööstusesse kiireloomulisi ja suuremahulisi avaliku sektori investeeringuid, et suurendada kiiresti selle tootmisvõimsust, parandada kaitseotstarbeliste toodete õigeaegset kättesaadavust ning kiirendada selle kohanemist struktuursete muutustega. Kuna käesolev määrus on erakorraline ja ajutine vastus kiireloomulisele ja eksistentsiaalsele katsumusele, tuleks selle alusel antav finantsabi teha kättesaadavaks üksnes selleks, et liikmesriigid suudaksid tulla toime halveneva julgeolekuolukorra negatiivsete majanduslike tagajärgedega ja et täita nende vahetuid hankevajadusi, aidates seeläbi kaasa EKTTB kaitsetööstusliku valmisoleku suurendamisele. SAFE-rahastamisvahend peaks olema üks osa liidu ja liikmesriikide tasandi üldistest jõupingutustest selle nimel, et eraldada kaitsetööstuse investeeringuteks rohkem vahendeid, et reageerida valitsevatest julgeolekuohtudest tulenevale kriisiolukorrale. Nende jõupingutuste toetamiseks tuleks võtta liidu ja liikmesriikide tasandil paralleelselt täiendavaid meetmeid, sealhulgas stabiilsuse ja kasvu paktist tulenevate paindlikkusmeetmete aktiveerimine.

(12) Liikmesriigid peaksid SAFE-rahastamisvahendist antavat finantsabi rakendama viisil, mis on kooskõlas liikmesriikide poolt ühise välis- ja julgeolekupoliitika raames ühiselt kokku lepitud kaitsevõime prioriteetidega, liikmesriikide koostööga nõukogu otsusega (ÜVJP) 2017/2315 ([3]) loodud alalise struktureeritud koostöö raames, Euroopa Kaitseagentuuri (EDA) algatuste ja projektidega ning tsiviil- ja sõjalise abiga, mida liit annab Ukrainale. Käesolevat määrust rakendades peaksid liikmesriigid võtma igakülgselt arvesse Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni (NATO) ja muude partnerite asjaomast tegevust, eelkõige NATO võimekuse eesmärke, kui see tegevus teenib liidu julgeoleku- ja kaitsehuve.

([3]) Nõukogu 11. detsembri 2017. aasta otsus (ÜVJP) 2017/2315, millega luuakse alaline struktureeritud koostöö ning määratakse kindlaks selles osalevate liikmesriikide nimekiri (ELT L 331, 14.12.2017, lk 57, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2017/2315/oj).

(13) Liikmesriikidel peaks olema võimalik kasutada SAFE-rahastamisvahendist antavat finantsabi koostoimes muude olemasolevate ja tulevaste liidu programmidega, eelkõige selleks, et kaasrahastada konkreetseid meetmeid. Samal ajal võivad liidu programmid, millega toetatakse koostööd kaitsealaste riigihangete valdkonnas või mille eesmärk on toetada EKTTB konkurentsivõimet üldisemalt, pakkuda täiendavat liidu toetust. Selline täiendav toetus võiks olla SAFE-rahastamisvahendist finantsabi saavate ühishangete jaoks või sellistes hangetes osalevatele ettevõtjatele, et stimuleerida asjaomase tööstusharu kasvu ja tugevdada veelgi SAFE-rahastamisvahendi mõju EKTTB-le.

(14) Liikmesriikide halduskoormuse vähendamiseks peaks komisjonil olema võimalik võtta arvesse käesoleva määruse alusel esitatud teavet, iseäranis teavet, mis on esitatud finantsabi rakendamist käsitleva aruandluse eesmärgil asjakohaste programmide raames, eelkõige ühishangete alast koostööd toetavate programmide raames. See aitaks lihtsustada rahalise toetuse taotlemise tingimusi.

(15) Liikmesriikide koostöö vähesus on põhjustanud ebatõhusust ja tekitanud olukorra, kus liidus on liiga palju sama liiki kaitsesüsteeme – see kahjustab vastavate riiklike investeeringutega taotletavat eesmärki kaitsta liidu territooriumi ning viib ühtlasi EKTTB oluliste osade killustumise ja alatoimimiseni. Selle olukorra lahendamiseks peaksid toetust saavad liikmesriigid kasutama käesoleva määruse alusel antavat finantsabi ühishangete korraldamiseks. Kaitsevaldkonna ühishangete kaudu toetatavad rahastamiskõlblikud tegevused, kulutused ja meetmed peaksid olema seotud esimese prioriteetsete valdkondade loeteluga, mille on kindlaks määranud Euroopa Ülemkogu, arvestades Ukraina sõjast saadud õppetunde, kooskõlas EDA raames juba tehtud tööga ja täielikus vastavuses NATOga: raketid ja laskemoon; suurtükisüsteemid, sealhulgas pikamaa-ründevõime; maapealsed lahinguvõimed ja nende toetussüsteemid, sealhulgas sõdurivarustus ja jalaväerelvad; elutähtsa taristu kaitse, kübervaldkond, sõjaväeline liikuvus, sealhulgas liikuvuse vastumeetmed; õhu- ja raketitõrjesüsteemid; merepinna ja veealused võimed; droonid ja droonitõrjesüsteemid; strateegilised võimaldajad, näiteks strateegilised õhutranspordi-, õhus tankimise ja C4ISTAR-süsteemid ning kosmosevarad ja -teenused; kosmosevarade kaitse; tehisintellekt ja elektrooniline võitlus. Kõnealuste ühishangete eesmärk peaks olema kiirendada kohanemist struktuursete muutustega kaitseotstarbeliste toodete tootmise võimsuses, tagada koostalitlusvõime ja asendatavus liidus, stimuleerida koostööd hankeetapis ning toetada tootmisvõimsuse suurendamist ja selleks vajaliku taristu, varustuse ja logistikateenuste arendamist ja omandamist.

(16) Selleks et kiiresti, tõhusalt ja autonoomselt tugevdada liidu tööstuslikku baasi, võttes arvesse geopoliitilise olukorra hiljutist arengut ning erakordset ohtu liidu ja selle liikmesriikide julgeolekule, ning seega suurendada SAFE-rahastamisvahendist antava finantsabi tõhusust ja lisaväärtust, tuleks käesoleva määrusega kehtestada liikmesriikidele finantsabi kasutamise tingimused.. Seepärast peaksid SAFE-rahastamisvahendi raames korraldatavate ühishangetega seotud töövõtjad ja alltöövõtjad olema asutatud ja nende juhtimisstruktuurid asuma liidus, Euroopa Majanduspiirkonna kuuluvates Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni liikmesriikides (edaspidi „EMP EFTA riigid“) või Ukrainas ning nad peaksid ühishanke jaoks kasutama taristut, rajatisi, vara või ressursse, mis asuvad mõne liikmesriigi, EMP EFTA riigi või Ukraina territooriumil. Tagamaks, et ühishankega seotud töövõtjad ja alltöövõtjad ei tegutse vastuolus liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, ei tohiks nad olla kolmandate riikide ega kolmandate riikide üksuste kontrolli all. Kontrolli tuleks selles kontekstis käsitada kui võimet avaldada õigussubjektile otsest või kaudset otsustavat mõju ühe või mitme vahepealse õigussubjekti kaudu. Rahastamiskõlblikkuse tingimuste täitmise tagamise eest vastutavad SAFE-rahastamisvahendist toetatavates hangetes osalevad liikmesriigid.

(17) Põhimõttest, et ühishankes osalevad töövõtjad ja alltöövõtjad peavad kasutama taristut, rajatisi, vara või ressursse, mis asuvad mõne liikmesriigi, EMP EFTA riigi või Ukraina territooriumil, ning et nad ei tohi olla kolmandate riikide ega kolmandate riikide üksuste kontrolli all, peaks olema teatavatel asjaoludel võimalik teha erandeid. Sellises olukorras peaks saamaliidus, EMP EFTA riigis või Ukrainas asutatud õigussubjekt, kes kasutab taristut, rajatisi, vara või ressursse, mis asuvad väljaspool liikmesriigi, EMP EFTA riigi või Ukraina territooriumi, ja/või kes on kolmanda riigi või kolmanda riigi üksuse kontrolli all, ühishankes osaleda, kui on täidetud ranged tingimused seoses liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, mis on määratud kindlaks Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) V jaotise kohase ühise välis- ja julgeolekupoliitika raames.

(18) Liidus, EMP EFTA riigis või Ukrainas asutatud õigussubjektidel, kes on sellise kolmanda riigi kontrolli all, mis ei ole Ukraina ega EMP EFTA riik (edaspidi „muu kolmas riik“), või muu kolmanda riigi üksuse kontrolli all, kui see on lubatud, peaks olema õigus ühishankes osaleda, kui neile on tehtud taustauuring Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/452 ([4]) tähenduses ja vajaduse korral on võetud asjakohaseid leevendusmeetmeid või kui komisjonile tehakse kättesaadavaks käesolevas määruses sätestatud tagatised, mis on kiidetud heaks kooskõlas selle liikmesriigi või EMP EFTA riigi menetlustega, kus need õigussubjektid on asutatud, või Ukraina menetlustega, kui need õigussubjektid on asutatud Ukrainas. Halduskoormuse vähendamiseks peaks komisjon pakkuma tagatiste jaoks välja lihtsa standardvormi. Selliseid tagatisi peaks saama anda üksnes siis, kui on täidetud ranged tingimused seoses liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, mis on määratud kindlaks ELi lepingu V jaotise kohase ÜVJP raames.

(19) Selleks et tagada kaitseotstarbeliste toodete õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine EKTTBst ning EKTTB kiirem kohanemine struktuursete muutustega, suurendades seeläbi antava finantsabi mõju, on oluline kehtestada miinimumnõuded seoses liidus loodud väärtusega. Seepärast peaksid ühishankelepingud sisaldama nõuet, et väljastpoolt liitu, EMP EFTA riike ja Ukrainat pärit komponentide maksumus ei tohi ületada 35 % lõpptoote komponentide hinnangulisest maksumusest. Selle protsendimäära arvutamiseks võiks komisjon kehtestada suunised.

(20) Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide puhul tuleks arvesse võtta olemasolevaid tarneahelaid ja tööstuskoostööd ELi-väliste partneritega ning need peaksid võimaldama täita võimealaseid nõudeid. Seetõttu peaks olema rahastamiskõlblik ka selline ühishange, millega on seotud alltöövõtjad, kellele eraldatakse 15–35 % lepingu maksumusest ja kes ei ole asutatud või kelle juhtimisstruktuurid ei asu liidus, EMP EFTA riigis ega Ukrainas.

(21) Teatavate kaitseotstarbeliste toodete puhul, mille alustehnoloogia ei ole liidus laialdaselt kättesaadav ja mida võib olla raske suures mahus asendada, tuleks kohaldada lisatingimusi, et tagada liikmesriikide relvajõududele nende toodetega seoses tegutsemisvabadus ilma kolmandate riikide kehtestatud piiranguteta. Seetõttu peaks selliste kaitseotstarbeliste toodete puhul töövõtjatel või töövõtjate konsortsiumil olema võimalik ilma kolmandate riikide või kolmandate riikide üksuste piiranguteta otsustada hangitavate kaitseotstarbeliste toodete kujunduse määratlemise, kohandamise või edasiarendamise üle, sealhulgas peab neil olema seadusjärgne õigus asendada või eemaldada neid komponente, mille suhtes kolmandad riigid või kolmandate riikide üksused kohaldavad piiranguid.

(22) SAFE-rahastamisvahendi rahastamiskõlblikkuse tingimuste eesmärk on suurendada kiiresti liidu kaitsetööstuse tootmisvõimsust ja võimaldada samas vajalikku paindlikkust, võttes arvesse, et asjaomaste toodete ja tehnoloogiate tarneahelad on rahvusvahelistunud. Lisaks EFTA EMP riikidele ja Ukrainale peaks SAFE-rahastamisvahend võimaldama selle raames korraldatavates ühishangetes osaleda ka ühinevatel riikidel, kandidaatriikidel ja potentsiaalsetel kandidaatriikidel ning sellistel kolmandatel riikidel, kellega liit on sõlminud julgeoleku- ja kaitsepartnerluse (mittesiduv lepe).

(23) Liidu ja ühe või mitme sellise sarnaselt meelestatud kolmanda riigi (v.a Ukraina ja EFTA EMP riigi) vahelised kahe- või mitmepoolsed lepingud, millega rakendatakse majandus-, finants- või tehnilise koostöö meetmeid, sealhulgas abi andmine, peaksid võimaldama nendes riikides asutatud töövõtjatel ja alltöövõtjatel osaleda SAFE-rahastamisvahendi raames korraldatavates ühishangetes vastavalt nendes lepingutes kindlaks määratavatele tingimustele. Sellised lepingud ei tohiks seada kahtluse alla toodete rahastamiskõlblikkust, vastates nõudele, et väljastpoolt liitu, EMP EFTA riike ja Ukrainat pärit komponentide maksumus ei tohi ületada 35 % lõpptoote komponentide hinnangulisest maksumusest.

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. märtsi 2019. aasta määrus (EL) 2019/452, millega luuakse liitu tehtavate välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute raamistik (ELT L 79 I, 21.3.2019, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/452/oj).

(24) Julgeoleku- ja kaitsevaldkonnas tugevam ja võimekam liit aitab kaasa ülemaailmse ja Atlandi-ülese julgeoleku tagamisele ning täiendab NATOt, mis jääb NATO liikmeks olevate riikide jaoks kollektiivkaitse aluseks. Liit on võtnud kohustuse veelgi tugevdada ja süvendada Atlandi-ülest koostööd ning koostööd julgeoleku- ja kaitsevaldkonnas, et suurendada koostalitlusvõimet, jätkata tööstuskoostööd ning tagada usaldusväärsete partneritega vastastikune juurdepääs tipptehnoloogiale, tugevdades ka EKTTB-d. Käesolev määrus peaks nende eesmärkide saavutamisele kaasa aitama.

(25) Liikmesriigid, kes soovivad saada SAFE-rahastamisvahendist finantsabi, peaksid esitama komisjonile taotluse koos Euroopa kaitsetööstusse investeerimise kavaga (edaspidi „kava“). Kava koostamise hõlbustamiseks peaksid komisjon ja liikmesriigid vahetama teavet, et määrata kindlaks laenusummade esialgsed eraldised. Komisjon peaks kõiki liikmesriikide esitatud taotlusi hindama. Kui komisjon kontrollib kavade vastavust käesolevas määruses sätestatud kriteeriumidele peaks ta tuginema, kui see on asjakohane, EDA või ELi sõjalise staabi eksperditeadmistele. Kavade koostamise ajal peaks liikmesriikidel olema võimalus komisjoniga teavet vahetada, selleks et nad saaksid oma esialgseid kavasid enne nende esitamist kohandada. Kavade rakendamise ajal peaks liikmesriikidel olema võimalik kavasid muuta, kui komisjon on seisukohal, et kavad ei vasta käesolevas määruses sätestatud tingimustele. Komisjon peaks asjaomastele liikmesriikidele laenusummade eraldamisel kohaldama võrdse kohtlemise, solidaarsuse, proportsionaalsuse ja läbipaistvuse põhimõtteid, eelkõige juhul, kui taotletud laenusumma on suurem kui SAFE-rahastamisvahendist kättesaadava finantsabi maksimaalne kogusumma. Laenud tuleks eraldada liikmesriikidele, kes taotlevad neid kooskõlas solidaarsuse, proportsionaalsuse ja läbipaistvuse põhimõtetega. Kavades tuleks kirjeldada meetmeid, mida on kavas võtta Euroopa kaitsetööstussektori kerksuse tugevdamiseks, eelkõige selle kaudu, et hõlbustatakse VKEde, keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate ja uute kaitsevaldkonna osalejate juurdepääsu kaitseturule.

(26) Võttes arvesse käesoleva määruse alusel liikmesriikidele antava toetuse finantsmõju tähtsust ning vajadust tagada kooskõla liidu välistegevuse eri valdkondade ja liidu majanduspoliitika vahel, võttes arvesse konkreetset rolli, mida nõukogu peab nendes valdkondades täitma, tuleks käesolevas määruses kindlaks määratud juhtudel anda nõukogule rakendamisvolitused.

(27) Kava rakendamise hõlbustamiseks peaksid komisjon ja iga asjaomane liikmesriik sõlmima rakenduskokkuleppe, mis sisaldab finantsabi väljamaksmise üksikasju, sealhulgas esialgset väljamaksegraafikut, ning kirjutama alla laenulepingule, mis sisaldab SAFE-rahastamisvahendist laenuna antava toetuse üksikasjalikke tingimusi. Selleks et SAFE-rahastamisvahendist rahastatavate tegevuste, kulutuste ja meetmetega oleks võimalik kiiresti algust teha, tuleks näha ette 15 % suurune eelmakse.

(28) Finantsabi on asjakohane korraldada mitmekesistatud rahastamisstrateegia alusel, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2024/2509 ([5]) (edaspidi „finantsmäärus“) artiklis 224, ja kehtestatud ühtse rahastamismeetodi alusel, mis peaks suurendama liidu võlakirjade likviidsust ning liidu emissioonide atraktiivsust ja kulutõhusust. Laenud tuleks anda piisavalt pika tagasimaksmise kestusega, maksimaalselt 45 aastaks. Põhisumma tagasimaksetele võib üldjuhul kohaldada kümneaastast ajapikendust. Selleks et täita laenuportfelli haldamisega seotud usaldatavusnõudeid, ei tohiks neile kolmele liikmesriigile antavate laenude summa, kelle arvele jääb suurim osa kõigist antud laenudest, ületada 60 % SAFE-rahastamisvahendist antava finantsabi maksimummäärast.

([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2024. aasta määrus (EL, Euratom) 2024/2509, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj).

(29) Selleks et optimeerida kättesaadava finantsabi kasutamist juhtudel, kui pärast käesoleva määruse kohase nõukogu rakendusotsuse vastuvõtmist jääb rahalisi summasid üle, on asjakohane, et komisjon avaldab uue osalemiskutse. Sellisel juhul tuleks finantsabi taotlemiseks sätestatud menetluste rakendamist vastavalt vajadusele kohandada, eelkõige seoses asjaomaste tähtaegadega ja asjaoluga, et tuleb esitada kava muudatus.

(30) Ühishanked peaksid hõlmama vähemalt kahte osalevat riiki, kes on kas liikmesriigid, EMP EFTA riigid või Ukraina ja kellest vähemalt üks peaks olema SAFE-rahastamisvahendist laenuna antavat toetust saav liikmesriik. Lisaks peaks ühishangetes, mis korraldatakse koos SAFE-rahastamisvahendist finantsabi saava liikmesriigiga, olema õigus osaleda ka ühinevatel riikidel, muudel kandidaatriikidel ja potentsiaalsetel kandidaatriikidel ning sellistel muudel kolmandatel riikidel, kellega liit on sõlminud julgeoleku- ja kaitsepartnerluse (mittesiduv lepe). Ühishanked võivad hõlmata ka samadele tingimustele vastavaid kehtivaid hankelepinguid. Ühe liikmesriigi korraldatavad hanked peaksid samuti olema toetuskõlblikud, kui leping on allkirjastatud hiljemalt 30. mail 2026, tingimusel et see liikmesriik võtab kõik vajalikud meetmed, mis lepitakse kokku operatiivkokkuleppes, kõnealusest lepingust tuleneva kasu laiendamiseks, tehes aktiivset koostööd teiste liikmesriikide, EMP EFTA riikide ja Ukrainaga ning ühinevate riikide, kandidaatriikide, potentsiaalsete kandidaatriikide või muude kolmandate riikidega, kellega liit on sõlminud julgeoleku- ja kaitsepartnerluse. EMP EFTA riikide ja Ukraina kaasamist nende riikide hulka, keda võib arvesse võtta, et saavutada ühishanke korraldamiseks nõutav riikide miinimumarv, õigustab nende riikide tihe partnerlus liiduga kaitsetööstussektoris ja asjaolu, et Ukraina seisab otseselt silmitsi Venemaa jätkuva agressioonisõjaga.. Liikmesriike kutsutakse ka üles jätkama Ukraina toetamist varustusega, mis on hangitud SAFE-rahastamisvahendist saadud finantsabi toel. Kolmandate riikide osalus ühishangetes, mis on mõeldud EKTTB või Ukraina või EMP EFTA riikide kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tugevdamiseks, peaks aitama tõsta nõudluse koondamise taset, mis on vajalik tööstussuutlikkuse suurendamiseks. Samuti toetaks see liidu lähimate partnerite selles valdkonnas kasutusele võetud süsteemide ja toodete koostalitlusvõimet ning võimaldaks samal ajal osalevatel liikmesriikidel tagada endale soodsama hinna.

(31) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2009/81/EÜ ([6]) on sätestatud õigusraamistik kaitse- ja julgeolekuvaldkonna riigihankelepingute sõlmimiseks korraldatavate hankemenetluste kooskõlastamiseks, võttes arvesse liikmesriikide julgeolekunõudeid ja Euroopa Liidu toimimise lepingust (ELi toimimise leping) tulenevaid kohustusi. Kõnealune direktiiv sisaldab erinorme, mida kohaldatakse kriisist tingitud kiireloomulistel juhtudel, sealhulgas nähakse ette lühendatud tähtajad pakkumuste esitamiseks ja võimalus kasutada väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlust. Selleks et suurendada SAFE-rahastamisvahendi tulemuslikkust, tegelemaks solidaarselt geopoliitilise olukorra muutumisest tingitud hädaolukorraga, on vaja hakata võimalikult kiiresti tegema EKTTBsse mahukaid investeeringuid.

(32) Selleks tuleks lihtsustada lepingute sõlmimist hangete kaudu, milles osaleb vähemalt üks SAFE-rahastamisvahendist finantsabi saav liikmesriik. Direktiivis 2009/81/EÜ sätestatud tähtajad, sealhulgas kõnealuse direktiivi artikli 33 lõikes 7 sätestatud lühendatud tähtajad, ei ole piisavalt paindlikud praeguse kriisiolukorra kiireloomulisusega arvestamiseks. Liikmesriike, kes korraldavad ühishankeid, kasutades SAFE-rahastamisvahendist antavat abi, tuleks käsitada kriisist tingitud kiireloomulises olukorras olevate riikidena – see annab neile õiguse kasutada väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlust, nagu see on ette nähtud direktiiviga 2009/81/EÜ. Lisaks tuleb, võttes arvesse praegusest kriisiolukorrast tulenevat kiireloomulisust, mis nõuab viivitamatuid ja ulatuslikke investeeringuid EKTTB-sse ning eesmärgiga kaitsta SAFE-rahastamisvahendist toetatavates hangetes osalevate liikmesriikide julgeolekuhuve, ette näha võimalus avada kehtiv raamleping või leping nende liikmesriikide hankijatele, kes alguses ei olnud kõnealuse raamlepingu või lepingu osalised, isegi siis, kui sellist võimalust ei olnud ette nähtud, tingimusel et raamlepingu või lepingu sõlminud ettevõtjalt on saadud eelnevalt nõusolek.

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/81/EÜ, millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord ja muudetakse direktiive 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ)ELT L 216, 20.8.2009, lk 76, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj).

(33) SAFE-rahastamisvahendi eesmärk on toetada ülekaalukat avaliku julgeoleku huvi, toetades liikmesriikide rahalisi jõupingutusi, et tagada kaitseotstarbeliste toodete õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine EKTTB arendamise kaudu, et võimaldada liikmesriikidel olla valmis igasuguseks agressiooniks. Rahastamiskõlblikkuse tingimuste kasutamise kaudu püütakse toetada EKTTB konkurentsivõimet ja tööstuslikku valmisolekut, mis on vajalik parandamaks liikmesriikide suutlikkust kaitsta tulemuslikult ja autonoomselt liidu ja selle liikmesriikide territooriumi. SAFE-rahastamisvahendi lisaeesmärk on suurendada ühishangete kaudu kaitseotstarbeliste toodete koostalitlusvõimet. Nende eesmärkide toetamiseks ja selleks, et tagada kaitseotstarbeliste toodete kättesaadavusega seotud tõsiste probleemide lahendamiseks vajalike jõupingutuste rahaline jätkusuutlikkus, on asjakohane võtta solidaarsuse vaimus meetmeid, mis aitaksid vältida kohustust tasuda makse nende kulutuste pealt ette. Seepärast tuleks SAFE-rahastamisvahendist toetatavate hangete raames soetatud kaitseotstarbelised tooted vabastada käibemaksust, kehtestades vabastuse nõukogu direktiivi 2006/112/EÜ ([7]) alusel kohaldatavast käibemaksust. Nimetatud vabastus peaks olema sihipärane ja seda tuleks kohaldada üksnes nende tarnete suhtes, mida teostatakse seoses lepingutega, mis tulenevad SAFE-rahastamisvahendi raames korraldatud hangetest.

(34) Liit on täielikult pühendunud rahvusvahelisele solidaarsusele. Käesoleva määruse alusel vajalikuks peetavaid meetmeid, sealhulgas neid, mis on vajalikud tõsise nappuse ärahoidmiseks või leevendamiseks, tuleks rakendada sihipäraselt, läbipaistvalt, proportsionaalselt, ajutiselt ja kooskõlas WTO kohustustega.

(35) Käesolevat määrust tuleks rakendada kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 322 kohaselt vastu võetud õigusnormidega, eelkõige finantsmääruse ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL, Euratom) 2020/2092 ([8]).

(36) Käesolev määrus ei piira kohaldatava rahvusvahelise õiguse kohaldamist, millega keelatakse teatavate kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia kasutamine, arendamine või tootmine.

(37) Komisjonil ja liikmesriikidel peaks olema võimalik osaleda teavitustegevuses, et tagada liidupoolse rahastamise nähtavus, ja kui see on asjakohane, tagada, et SAFE-rahastamisvahendist antavast toetusest antakse teada ja seda kinnitatakse märkega rahastuse päritolu kohta.

(38) Käesolev määrus ei piira liikmesriigi ainuvastutust oma julgeoleku eest, mis on sätestatud ELi lepingu artikli 4 lõikes 2, ning iga liikmesriigi õigust kaitsta oma olulisi julgeolekuhuve kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 346.

(39) Käesoleva määruse kohaldamine ei tohiks mõjutada teatavate liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsepoliitika eripära.

(40) Selleks et käesoleva määruse rakendamine saaks selle eesmärkide saavutamise nimel alata niipea kui võimalik, peaks see jõustuma võimalikult kiiresti,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Reguleerimisese ja kohaldamisala

Käesoleva määrusega luuakse rahastamisvahend „Euroopa julgeolekumeetmed (SAFE) Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks“ (edaspidi „SAFE-rahastamisvahend“), millest antakse liikmesriikidele finantsabi, mis võimaldab neil teha kiireloomulisi ja suuremahulisi avaliku sektori investeeringuid Euroopa kaitsetööstuse toetuseks, et reageerida praegusele kriisiolukorrale.

Käesolevas määruses sätestatakse tingimused ja menetlused, mille alusel liikmesriigid SAFE-rahastamisvahendist finantsabi annavad ja seda rakendavad, ning kehtestatakse reeglid järgmistesse kategooriatesse kuuluvate kaitseotstarbeliste toodete ja muude kaitse eesmärgil kasutatavate toodete hankimiseks korraldatavate lihtsustatud ja kiirendatud ühishankemenetluste läbiviimiseks:

([7]) Nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT L 347, 11.12.2006, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/112/oj).

([8]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2020. aasta määrus (EL, Euratom) 2020/2092, mis käsitleb üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks (ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj).

a) 1. kategooria: laskemoon ja raketid; suurtükisüsteemid, sealhulgas pikamaa-ründevõime; maapealse lahingu võimed ja nende tugisüsteemid, sealhulgas sõdurite varustus ja jalaväerelvad; väikesed mehitamata õhusõidukid (NATO I klass) ja asjaomased mehitamata õhusõidukite tõrje süsteemid; elutähtsa taristu kaitse; kübervaldkond ning sõjaväeline liikuvus, sealhulgas liikuvuse vastumeetmed;

b) 2. kategooria: õhu- ja raketikaitsesüsteemid; merendusalased pealvee- ja allveevõimed; muud kui väikesed mehitamata õhusõidukid (NATO II ja III klass) ja asjaomased mehitamata õhusõidukite tõrje süsteemid; strateegilised võimaldid, sealhulgas strateegiline õhutransport, õhus tankimine ja C4ISTARi süsteemid, samuti kosmosevarad ja -teenused; kosmosevarade kaitse; tehisintellekt ja elektrooniline võitlus.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „kaitseotstarbeline toode“ – kaubad, teenused ja ehitustööd, mis kuuluvad direktiivi 2009/81/EÜ artiklis 2 sätestatud kohaldamisalasse;

2) „muud kaitse eesmärgil kasutatavad tooted“ – kaubad, teenused ja ehitustööd, mis ei kuulu direktiivi 2009/81/EÜ artiklis 2 sätestatud kohaldamisalasse ning mis on vajalikud või toodetud kaitse eesmärgil;

3) „ühishange“ – kaitseotstarbeliste toodete või muude kaitse eesmärgil kasutatavate toodete hankimise menetlus ja selle tulemusel sõlmitavad lepingud, kui menetluse viib läbi vähemalt üks liikmesriik, kes saab SAFE-rahastamisvahendist finantsabi, ning veel üks liikmesriik või üks Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni liige, kes kuulub Euroopa Majanduspiirkonda (edaspidi „EMP EFTA riik“), või Ukraina. Lisaks võivad ühishankes osaleda ühinevad riigid, kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid ning sellised muud kolmandad riigid, kellega liit on sõlminud julgeoleku- ja kaitsepartnerluse (mittesiduv lepe). Ühishanked võivad hõlmata ka samadele tingimustele vastavaid kehtivaid hankelepinguid.

Artikkel 3

SAFE-rahastamisvahend kui täiendav meede

SAFE-rahastamisvahend täiendab meetmeid, mida liit ja liikmesriigid võtavad Euroopa kaitsetööstuse toetamiseks mõeldud kiireloomuliste ja suuremahuliste avaliku sektori investeeringute tegemiseks.

Artikkel 4

SAFE-rahastamisvahendi kasutamise tingimused

1. Liikmesriik võib taotleda SAFE-rahastamisvahendist finantsabi (edaspidi „finantsabi“) artiklis 1 osutatud kriisiolukorra lahendamisele suunatud tegevuste, kulutuste ja meetmete jaoks. Need tegevused, kulutused ja meetmed peavad olema seotud kaitseotstarbeliste toodete või muude kaitse eesmärgil kasutatavate toodetega ning tuleb ellu viia ühishangete kaudu, mis korraldatakse kooskõlas artiklis 16 sätestatud rahastamiskõlblikkuse reeglitega, ning nende eesmärk peab olema:

a) kiirendada kaitsetööstuse kohanemist struktuursete muutustega, sealhulgas tööstusharu tootmisvõimsuste loomise ja suurendamise ning asjakohase toetava tegevuse kaudu;

b) parandada kaitseotstarbeliste toodete õigeaegset kättesaadavust, sealhulgas tarneaja lühendamise, tootmisaegade reserveerimise või kaitseotstarbeliste toodete, vahetoodete või toorainete varude soetamise kaudu; või

c) tagada koostalitlusvõime ja asendatavus liidus.

2. Liikmesriik võib kasutada SAFE-rahastamisvahendist antavat finantsabi koostoimes liidu programmidega kooskõlas nende programmide reeglitega. Samuti võib SAFE-rahastamisvahendist antavat finantsabi kasutada selliste tegevuste rahastamiseks, mis on saanud juba liidu toetust liidu programmist.

3. Erandina käesoleva artikli lõikest 1 võidakse SAFE-rahastamisvahendist toetada ka ühe liikmesriigi korraldatavaid hankeid, kui hankeleping on allkirjastatud hiljemalt 30. mail 2026. Kui liikmesriik on lisanud sellise hanke artikli 7 lõikes 2 osutatud kavasse, võtab ta aktiivselt kõik vajalikud meetmed, et laiendada asjaomasest lepingust tulenevat kasu veel vähemalt ühele liikmesriigile, ühele EMP EFTA riigile või Ukrainale lisaks mis tahes huvitatud ühinevale riigile, kandidaatriigile, potentsiaalsele kandidaatriigile või sellisele muule kolmandale riigile, kellega liit on sõlminud julgeoleku- ja kaitsepartnerluse. Artikli 16 lõigetes 2–14 sätestatud rahastamiskõlblikkuse tingimusi kohaldatakse *mutatis mutandis*.

Artikkel 5

Finantsabi vorm

Finantsabi antakse asjaomasele liikmesriigile liidult saadava laenu vormis.

Artikkel 6

Finantsabi maksimumsumma

SAFE-rahastamisvahendist laenudena antava finantsabi maksimumsumma on 150 000 000 000 eurot.

Artikkel 7

Finantsabi taotlus ja Euroopa kaitsetööstusse investeerimise kavad

1. SAFE-rahastamisvahendist finantsabi saada sooviv liikmesriik saadab komisjonile vastava taotluse hiljemalt 30. novembriks 2025. Taotlusele lisatakse Euroopa kaitsetööstusse investeerimise kava (edaspidi „kava“).

2. Kava peab olema nõuetekohaselt põhjendatud ja põhistatud. See peab sisaldama järgmisi elemente:

a) kaitseotstarbelise toodete ja muude kaitse eesmärgil kasutatavate toodete kirjeldus;

b) artiklis 4 osutatud kavandatud tegevuste, hinnanguliste kulutuste ja meetmete kirjeldus;

c) asjakohasel juhul selle kirjeldus, kuidas Ukraina osaleb kavandatud tegevuses, kulutustes ja meetmetes või millised on Ukraina toetuseks kavandatud meetmed;

d) artikli 16 ja hankelepingute sõlmimise korra järgimise tagamiseks kavandatud meetmete kirjeldus, sealhulgas selle kirjeldus, kuidas on kavas nende järgimist tagada.

3. Kui see on asjakohane, kirjeldavad liikmesriigid tegevusi, millega tugevdatakse tarnekindlust ja kerksust, eelkõige selle kaudu, et hõlbustatakse VKEde, keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate ja uute kaitsevaldkonna osalejate juurdepääsu kaitseturule.

4. Liikmesriigid võivad kava ettevalmistamisel paluda komisjonil korraldada heade tavade vahetus, ja kui see on asjakohane, otsida võimalusi koostoime loomiseks teiste liikmesriikide kaitsetööstusse investeerimise kavadega, et taotlevad liikmesriigid võiksid saada kasu teiste liikmesriikide kogemustest.

5. Liikmesriigid võivad esitada komisjonile muudetud finantsabi taotluse koos muudetud kavaga, kui see on kavandatud kulutuste või meetmete muutumise tõttu nõuetekohaselt põhjendatud ja kui laenusummad on kättesaadavad.

Artikkel 8

Otsus finantsabi taotluse kohta

1. Komisjon hindab põhjendamatu viivituseta finantsabi taotlust koos kavaga.

2. Kui komisjon leiab, et taotlus vastab käesolevas määruses sätestatud tingimustele, eelkõige artiklis 4, artikli 7 lõikes 2 ja artiklis 16 sätestatud tingimustele, esitab komisjon ettepaneku võtta vastu nõukogu rakendusotsus finantsabi kättesaadavaks tegemise kohta.

3. Lõikes 2 osutatud nõukogu rakendusotsus sisaldab järgmist:

a) kinnitust selle kohta, et artikli 7 lõikes 1 osutatud taotlus vastab käesolevas määruses sätestatud tingimustele, ja

b) laenusummat ja laenuna antava toetuse seda summat, mis tuleb maksta eelmaksena kooskõlas artikliga 11.

4. Komisjon edastab asjaomasele liikmesriigile igal juhul oma hinnangu taotluse kohta ja selle põhjendused.

5. Lõike 2 kohaselt nõukogule ettepaneku esitamisel võtab komisjon arvesse taotleva liikmesriigi olemasolevaid ja eeldatavaid rahastamisvajadusi ning teiste liikmesriikide poolt vastavalt käesolevale määrusele juba esitatud või esitatavaid finantsabi taotlusi, kohaldades seejuures võrdse kohtlemise, solidaarsuse, proportsionaalsuse ja läbipaistvuse põhimõtteid. Kõnealune ettepanek esitatakse põhjendamatu viivituseta.

6. Nõukogu võtab lõikes 2 osutatud rakendusotsuse vastu üldjuhul nelja nädala jooksul pärast komisjoni ettepaneku vastuvõtmist.

7. Kui pärast lõike 2 kohase rakendusotsuse vastuvõtmist jääb SAFE-rahastamisvahendist antavast finantsabist vahendeid üle, võib komisjon avaldada 31. detsembriks 2026 uue osalemiskutse. Sellisel juhul kohaldatakse *mutatis mutandis* artiklis 7 ja käesoleva artikli lõigetes 1–5 osutatud menetlust.

8. Lõike 2 kohased rakendusotsused võetakse vastu 30. juuniks 2027.

Artikkel 9

Laenutehingud

1. Selleks et rahastada SAFE-rahastamisvahendist laenudena antavat toetust, antakse komisjonile õigus laenata vajalikud rahalised vahendid liidu nimel kapitaliturgudelt või finantsasutustelt kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 (edaspidi „finantsmäärus“) artikliga 224.

2. SAFE-rahastamisvahendi laenutehingud tehakse eurodes.

Artikkel 10

Laenuleping ja rakenduskokkulepe

1. Pärast artikli 8 lõikes 2 osutatud nõukogu rakendusotsuse vastuvõtmist sõlmib komisjon taotleva liikmesriigiga laenulepingu ja rakenduskokkuleppe.

2. Laenulepingus sätestatakse SAFE-rahastamisvahendist laenudena antava toetuse kättesaadavuse periood ja üksikasjalikud tingimused. Laenulepingu maksimaalne kestus on 45 aastat. Lisaks finantsmääruse artikli 223 lõikes 4 sätestatud elementidele sisaldab laenuleping eelmakse summat ja eelmakse tasaarvestamise reegleid.

3. Rakenduskokkuleppes sätestatakse seos kava rakendamise ja vastava finantsabi vahel, sealhulgas esialgne laenu osamaksete väljamaksmise graafik koos iga-aastase ülemmääraga, kui see on asjakohane. Lisaks sätestatakse rakenduskokkuleppes dokumentaalsete tõendite liigid ja kontrollireeglid, mis on seotud liikmesriikide poolt artikli 16 kohaselt kohaldatavate rahastamiskõlblikkuse reeglite täitmisega, ning artiklis 14 osutatud üksikasjalikud elemendid.

Artikkel 11

Eelmakse

1. Liikmesriigid võivad taotleda oma kava raames eelmakset summas, mis moodustab kuni 15 % laenuna antavast toetusest.

2. Eelmakse tegemise eelduseks on artikli 10 lõikes 2 osutatud laenulepingu jõustumine. Laenulepingus võib olla sätestatud, et eelmakse saamiseks peab olema sõlmitud artikli 10 lõikes 3 osutatud rakenduskokkulepe.

3. Maksed tehakse sõltuvalt rahaliste vahendite kättesaadavusest. Eelmakse võidakse välja maksta ühes või mitmes osas.

Artikkel 12

Osamaksete tegemise ja laenude väljamaksmise peatamise reeglid

1. Laenu kättesaadavuse periood, mis vastab ajavahemikule, mille jooksul võib heaks kiita asjaomasele liikmesriigile käesoleva artikli alusel tehtavaid makseid, kestab 31. detsembrini 2030. Maksed tehakse osamaksetena sõltuvalt rahaliste vahendite kättesaadavusest. Osamakse võidakse välja maksta ühes või mitmes osas.

2. Asjaomane liikmesriik võib esitada komisjonile nõuetekohaselt põhjendatud maksetaotluse. Sellise maksetaotluse võib asjaomane liikmesriik esitada komisjonile kaks korda aastas. Liikmesriik esitab maksetaotluse põhjenduse koos tõenditega kava elluviimise edenemise kohta.

3. Komisjon hindab lõikes 2 osutatud maksetaotluse täielikkust, õigsust ja sidusust põhjendamatu viivituseta ja hiljemalt kahe kuu jooksul alates taotluse saamisest. Kui komisjon annab positiivse hinnangu käesolevas määruses sätestatud tingimuste täitmisele, võtab ta põhjendamatu viivituseta vastu otsuse, millega antakse luba laenu osamakse välja maksta.

4. Kui komisjon jõuab lõikes 3 osutatud hindamise tulemusel järeldusele, et lõikes 2 osutatud maksetaotlus ei ole rahuldav, peatatakse kogu laenu või selle osa väljamaksmine. Asjaomane liikmesriik võib esitada oma märkused ühe kuu jooksul alates komisjoni hinnangu edastamisest.

5. Komisjon hindab põhjendamatu viivituseta lõikes 4 osutatud märkusi. Kui asjaomane liikmesriik on tõendanud, et on võtnud vajalikud meetmed, tagamaks käesolevas määruses sätestatud tingimuste rahuldava täitmise, lõpetab komisjon väljamaksete peatamise.

Artikkel 13

Laenuportfelli suhtes kohaldatavad usaldatavusnõuded

Neile kolmele liikmesriigile antud laenude summa, kelle arvele jääb suurim osa kõigist antud laenudest, ei tohi ületada 60 % artiklis 6 osutatud maksimumsummast.

Artikkel 14

Kontroll ja auditeerimine

Laenuleping peab sisaldama finantsmääruse artikli 223 lõikega 4 nõutavaid vajalikke sätteid kontrolli ja auditeerimise kohta.

Artikkel 15

Aruandlus

1. Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule igal aastal aruande finantsabi kasutamise kohta.

2. Vajaduse korral lisatakse aruandele SAFE-rahastamisvahendi kättesaadavusperioodi pikendamise ettepanek.

Artikkel 16

Kaitsetööstuse investeeringuid toetavate ühishangete rahastamiskõlblikkuse reeglid

1. SAFE-rahastamisvahendist toetatakse ühishankeid üksnes juhul, kui need vastavad käesolevas artiklis sätestatud rahastamiskõlblikkuse tingimustele.

2. Ühishankemenetlused ja kaitseotstarbeliste toodete hankelepingud peavad sisaldama käesoleva artikli lõigetes 3–13 ja 15 sätestatud osalemisnõudeid ühishankega seotud töövõtjatele ja alltöövõtjatele, ilma et see piiraks artiklis 17 osutatud lepingutes sätestatud tingimuste kohaldamist.

3. Ühishankega seotud töövõtjad ja alltöövõtjad peavad olema asutatud ja nende juhtimisstruktuurid peavad asuma liidus, EMP EFTA riigis või Ukrainas. Nad ei tohi olla sellise kolmanda riigi kontrolli all, mis ei ole EMP EFTA riik või Ukraina, ega muu kolmanda riigi üksuse kontrolli all, mis ei ole asutatud liidus, EMP EFTA riigis või Ukrainas.

4. Erandina lõikest 3 toetatakse, selleks et võtta arvesse tööstuskoostööd ELi-väliste partneritega, SAFE-rahastamisvahendist ka sellist ühishanget, millega on seotud alltöövõtja, kellele eraldatakse 15–35 % lepingu maksumusest ja kes ei ole asutatud või kelle juhtimisstruktuurid ei asu liidus, EMP EFTA riigis ega Ukrainas, tingimusel et täidetud on vähemalt üks järgmistest tingimustest:

a) töövõtja ja selle alltöövõtja otsene, kaitseotstarbelise tootega seotud lepinguline suhe on kehtestatud enne käesoleva määruse jõustumise kuupäeva;

b) töövõtja kohustub kahe aasta jooksul uurima, kas selle alltöövõtja sisend on võimalik asendada liidust, EMP EFTA riikidest või Ukrainast pärit alternatiivse, piiranguteta sisendiga, mis vastab tehnilistele ja ajalistele nõuetele.

5. Erandina lõikest 3 võib liidus asutatud ja muu kolmanda riigi või muu kolmanda riigi üksuse kontrolli all olev õigussubjekt osaleda ühishankes juhul, kui talle on tehtud taustauuring määruse (EL) 2019/452 tähenduses ja vajaduse korral on võetud asjakohaseid leevendusmeetmeid või kui ta on esitanud tagatised, mida on kontrollinud see liikmesriik, kus ühishankega seotud töövõtja või alltöövõtja on asutatud. Tagatised peavad andma kindluse selle kohta, et töövõtja või alltöövõtja osalus ühishankes ei ole vastuolus liidu ega selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, mis on määratud kindlaks Euroopa Liidu lepingu V jaotise kohase ühise välis- ja julgeolekupoliitika raames.

6. Kogu liidus ühtlustatud lähenemise tagamiseks võivad lõikes 5 osutatud tagatised põhineda standardvormil, mille on pakkunud välja komisjon, ning need peavad moodustama osa hanketingimustest. Tagatistest peab eeskätt nähtuma, et ühishanke eesmärkide saavutamiseks on olemas meetmed, millega tagatakse järgmine:

a) ühishankega seotud töövõtja või alltöövõtja üle ei teostata kontrolli viisil, mis takistaks või piiraks tema suutlikkust täita tellimust ja saavutada tulemusi, ning

b) kolmandal riigil või kolmanda riigi üksusel puudub juurdepääs ühishankega seotud salastatud teabele ning ühishankega seotud töötajad või muud isikud on läbinud julgeolekukontrolli, mille on teinud mõni liikmesriik kooskõlas oma riigisiseste õigusnormide ja regulatsioonidega.

7. Ühishanget korraldav hankija annab komisjonile teada kohaldatud leevendusmeetmetest määruse (EL) 2019/452 tähenduses või lõikes 5 osutatud tagatistest. Taotluse korral tehakse komisjonile kättesaadavaks lisateave kohaldatud leevendusmeetmete või tagatiste kohta.

8. Ühishankega seotud töövõtjate ja alltöövõtjate taristu, rajatised, vara ja ressursid, mida kasutatakse ühishanke jaoks, peavad paiknema mõne liikmesriigi, EMP EFTA riigi või Ukraina territooriumil. Kui ühishankega seotud töövõtjal või alltöövõtjal ei ole liikmesriigi, EMP EFTA riigi või Ukraina territooriumil hõlpsasti kättesaadavaid alternatiive või asjakohast taristut, rajatisi, vara ega ressursse, võib ta kasutada oma taristut, rajatisi, vara ja ressursse, mis paiknevad või mida hoitakse väljaspool neid territooriume, eeldusel et nende kasutamine ei ole vastuolus liidu ega selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega.

9. Ühishankega seotud töövõtjad ja alltöövõtjad võidakse lugeda lõigetes 3–7 osutatud rahastamiskõlblikkuse tingimustele vastavaks, kui nad on täitnud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) 2018/1092 ([9]), (EL) 2021/697 ([10]), (EL) 2023/1525 või (EL) 2023/2418 kohased samaväärsed tingimused ning tingimusel, et ükski hilisem muudatus ei sea kõneluste tingimuste täitmist kahtluse alla.

([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL) 2018/1092, millega kehtestatakse Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programm eesmärgiga toetada liidu kaitsetööstuse konkurentsi- ja uuendusvõimet (ELT L 200, 7.8.2018, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1092/oj).

([10]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/697, millega luuakse Euroopa Kaitsefond ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1092 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 149, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/697/oj).

10. Väljastpoolt liitu, EMP EFTA riike ja Ukrainat pärit komponentide maksumus ei tohi olla suurem kui 35 % lõpptoote komponentide hinnangulisest maksumusest. SAFE-rahastamisvahendist toetatavate hangete puhul ei tohi ühtegi komponenti hankida kolmandast riigist, kes tegutseb vastuolus liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega.

11. Artikli 1 teise lõigu punktis b osutatud teise kategooria kaitseotstarbeliste toodete puhul peab töövõtjal olema võimalik ilma kolmandate riikide või kolmandate riikide üksuste piiranguteta otsustada hangitava kaitseotstarbelise toote disaini fikseerimise, kohandamise ja edasiarendamise üle, sealhulgas peab tal olema õigus asendada või eemaldada komponente, mille suhtes kolmandad riigid või kolmandate riikide üksused kohaldavad piiranguid.

12. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab „ühishankega seotud alltöövõtja“ õigussubjekti, kes pakub kriitilise tähtsusega sisendeid, millel on toote toimimise seisukohast olulised ainulaadsed omadused, ja kellele eraldatakse vähemalt 15 % lepingu maksumusest ning kes vajab lepingu täitmiseks juurdepääsu salastatud teabele.

13. Liikmesriigid tagavad, et SAFE-rahastamisvahendist toetust saava ühishankega seotud menetlused muude kaitse eesmärgil kasutatavate toodete hankimiseks ja vastavad hankelepingud sisaldavad asjakohaseid rahastamiskõlblikkuse tingimusi, millega kaitstakse liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuve.

14. Liikmesriigid kirjeldavad artiklis 7 osutatud kavas üksikasjalikult rahastamiskõlblikkuse tingimusi kooskõlas käesoleva artikli lõigetega 3–11 ja 13–15, ilma et see piiraks artiklis 17 sätestatud lepingutes kindlaks määratud tingimuste kohaldamist. Finantsabi antakse eeldusel, et koos maksetaotlusega on esitatud teave, millele on osutatud artiklis 10 käsitletud rakenduskokkuleppes.

15. Liikmesriigid võivad kasutada SAFE-rahastamisvahendist antavat finantsabi, et rahastada oma osalust hankemenetlustes, mis korraldatakse kooskõlas finantsmääruse artikli 168 lõikega 2 või 3. Ühishankes osalevad kolmandad riigid võivad sellisel juhul erandina finantsmääruse artikli 168 lõigetest 2 ja 3 samuti osaleda finantsmääruse artikli 168 lõigetes 2 ja 3 sätestatud hankemehhanismides ja neid kasutada.

Artikkel 17

Muude kolmandate riikide üksuste ja toodete kaasamise tingimused

1. Liit võib sõlmida kahe- või mitmepoolseid lepinguid ühinevate riikide, potentsiaalsete kandidaatriikide ja kandidaatriikidega, kes ei ole Ukraina, ning muude kolmandate riikidega, kellega liit on sõlminud julgeoleku- ja kaitsepartnerluse (mittesiduv lepe), et avada artiklis 16 osutatud rahastamiskõlblikkuse tingimused kõnealustele riikidele ja nende territooriumidele kooskõlas käesoleva artikli lõigetega 2 ja 3.

2. Lõikes 1 osutatud kahe- või mitmepoolse lepinguga määratakse kindlaks, kuidas tuleb kohaldada artiklis 16 osutatud rahastamiskõlblikkuse tingimusi. Selles sätestatakse eelkõige

a) tingimused ja kord, mille alusel kolmandas riigis asutatud töövõtjatel ja alltöövõtjatel on võimalik osaleda SAFE-rahastamisvahendi raames korraldatavas ühishankes, sealhulgas tingimused juhtimisstruktuuride asukoha ning kolmandate riikide või kolmandate riikide üksuste kontrolli kohta;

b) normid, mis on seotud sellega, kus asuvad taristu, rajatised, varad ja ressursid, mis kuuluvad ühishankesse kaasatud töövõtjatele või alltöövõtjatele ning mida kasutatakse selliste kaitseotstarbeliste toodete või muude kaitse eesmärgil kasutatavate toodete valmistamiseks, mida tarnitakse SAFE-rahastamisvahendi raames korraldatud ühishanke tulemusel sõlmitud lepingu alusel;

c) normid, mis on seotud kolmandast riigist pärit komponentide maksumusega, sealhulgas liidust, EMP EFTA riigist või Ukrainast pärit komponentide minimaalne osakaal ja selliste komponentide maksimaalne osakaal, mis ei ole pärit ei liidust, EMP EFTA riigist ega Ukrainast ega lepingu osapooleks olevast kolmandast riigist;

d) normid, mis on seotud piirangutega, mille on kehtestanud kolmandad riigid, kes ei ole lepingu osalised, või nende territooriumil asutatud üksused, ning mis käsitlevad vahendi SAFE-rahastamisevahendi toetusega hangitava kaitseotstarbelise toote kujunduse määratlemist, kohandamist ja edasiarendamist.

3. Kahe- või mitmepoolse lepinguga

a) tagatakse õiglane tasakaal kolmanda riigi rahalise osaluse ja tema saadava kasu vahel;

b) kehtestatakse tingimused kolmanda riigi rahalise osaluse tasumiseks liidule;

c) kehtestatakse muud asjakohased meetmed, millega reguleeritakse hangitava toote tarnekindlust;

d) aidatakse kaasa kaitsesüsteemide suuremale standardsusele ning liikmesriikide ja asjaomaste muude kolmandate riikide kaitsevõimete paremale koostalitlusele.

4. Lõike 3 punktis b osutatud rahalist osalust käsitatakse vastavalt finantsmääruse artikli 21 lõikele 5 sihtotstarbelise välistuluna ja kasutatakse programmide jaoks, millest toetatakse liidu ja Ukraina kaitsetööstust ja Ukrainat kooskõlas nende programmide reeglitega.

Artikkel 18

Raamlepingute või lepingute muutmine

1. SAFE-rahastamisvahendist toetatava hanke puhul kohaldatakse lõigetes 2–4 sätestatud norme kehtiva raamlepingu või lepingu suhtes, mille ese on kaitseotstarbeliste toodete ostmine, mida vähemalt üks osalevatest liikmesriikidest rahastab osaliselt või täielikult SAFE-rahastamisvahendist antud laenuga ja mis ei näe selles ette oluliste muudatuste tegemise võimalust. Kui raamlepingu või lepingu sõlminud hankija kohaldab lõikeid 2 ja 3, peab ta saama eelneva nõusoleku ettevõtjalt, kellega ta on kõnealuse raamlepingu või lepingu sõlminud.

2. Kui kehtiv kaitseotstarbeliste toodete raamleping või leping on sõlmitud ettevõtjaga, kes vastab käesoleva määruse artikli 16 lõigetes 3–13 sätestatuga samaväärsetele kriteeriumidele, võib liikmesriigi hankija seda muuta, et lisada raamlepingu või lepingu osaliste hulka uusi hankijaid riikidest, kes osalevad asjaomases hankes. Nende hankijate suhtes, kes ei olnud algselt raamlepingu või lepingu osalised, ei kohaldata direktiivi 2009/81/EÜ artikli 29 lõike 2 esimest lõiku.

3. Erandina direktiivi 2009/81/EÜ artikli 29 lõike 2 kolmandast lõigust võib liikmesriigi hankija oluliselt muuta koguseid, mis on sätestatud raamlepingus või lepingus, mille eeldatav maksumus ületab direktiivi 2009/81/EÜ artiklis 8 kindlaks määratud piirmäära, kui kõnealune raamleping või leping on sõlmitud ettevõtjaga, kes vastab käesoleva määruse artikli 16 lõigetes 3–13 sätestatuga samaväärsetele kriteeriumidele, ja kõnealune muudatus on rangelt vajalik käesoleva artikli lõike 2 kohaldamiseks.

4. Kui leping sisaldab indekseerimisklauslit, on käesoleva artikli lõikes 3 osutatud maksumuse arvutamisel kontrollväärtuseks ajakohastatud maksumus.

5. Hankija, kes on lõikes 2 või 3 osutatud juhtudel raamlepingut või lepingut muutnud, avaldab kooskõlas direktiivi 2009/81/EÜ artikliga 32 *Euroopa Liidu Teatajas* sellekohase teate.

6. Lõigetes 2 ja 3 osutatud juhtudel kohaldatakse raamlepingu või lepingu osaliseks olevate hankijate suhtes võrdsete õiguste ja kohustuste põhimõtet, eelkõige seoses hangitavate lisakoguste maksumusega.

Artikkel 19

Juhud, mil on õigustatud kasutada SAFE-rahastamisvahendist toetatava hanke raames väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlust

Hanked, milles osaleb vähemalt üks liikmesriik, kes saab finantsabi SAFE-rahastamisvahendist, loetakse direktiivi 2009/81/EÜ artikli 28 lõike 1 punkti c kohaldamisel vastavaks kriisiolukorrast tingitud kiireloomulisuse tingimusele.

Artikkel 20

Kaitseotstarbeliste toodete impordi ja tarnimise vabastamine käibemaksust

1. Käesoleva määruse kohaldamisel vabastatakse direktiivi 2006/112/EÜ alusel kohaldatavast käibemaksust kaitseotstarbeliste toodete või muude kaitse eesmärgil kasutatavate toodete tarne, ühendusesisene soetamine ja import, mis teostatakse lepingute alusel, mis tulenevad SAFE-rahastamisvahendist toetatavatest hangetest. Vabastust kohaldatakse koos eelmises etapis tasutud käibemaksu mahaarvamisega.

2. Lisas esitatud käibemaksuvabastuse tõendiga kinnitatakse, et tehing vastab käesoleva määruse kohase maksuvabastuse tingimustele. Kõnealusele tõendile panevad templi selle liikmesriigi pädevad asutused, kelle üksus hangib asjaomased kaitseotstarbelised tooted või muud kaitse eesmärgil kasutatavad tooted lepingute alusel, mis tulenevad SAFE-rahastamisvahendist toetatavatest hangetest, ning kõnealuste toodete tarnija hoiab seda oma valduses osana oma dokumentidest.

Artikkel 21

Salastatud teavet ja tundlikku teavet reguleerivate normide kohaldamine

1. Selleks et hõlbustada salastatud teabe ja tundliku teabe vahetamist komisjoni ja liikmesriikide vahel, ning kui see on asjakohane, hankijate või muude lõplike saajatega, kasutab komisjon turvalist teabevahetussüsteemi.

2. Komisjonil on juurdepääs teabele, sealhulgas sajalasele teabele, mis on hädavajalik väljamaksete tegemise tingimuste täitmise kontrollimiseks ning kontrollide, läbivaatamiste, auditite, uurimiste ja aruannete ning artiklis 14 osutatud kontrollide ja audititetegemiseks.

Artikkel 22

Teave, teavitamine ja avalikustamine

1. Komisjon ja liikmesriigid võivad tegeleda teavitustegevusega, et tagada asjaomaste Euroopa kaitsetööstuse investeerimiskavade raames ette nähtud finantsabi puhul liidu nähtavus, sealhulgas rakendada koos asjaomaste riiklike asutustega ühiseid teavitusmeetmeid, võttes seejuures nõuetekohaselt arvesse turvanõudeid. Kui see on asjakohane, võib komisjon tagada, et SAFE-rahastamisvahendist antavast toetusest teavitatakse ja seda kinnitatakse raha päritolu kajastava märkega.

2. SAFE-rahastamisvahendist finantsabi saavad liikmesriigid tagavad liidu finantsabi nähtavuse, võttes samal ajal nõuetekohaselt arvesse turvanõudeid; sealhulgas kasutavad nad asjakohasel juhul liidu embleemi ja raha päritolu kajastavat märget „rahastanud Euroopa Liit – SAFE“, eriti ühishangete ja nende tulemuste tutvustamisel, andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meedia ja üldsus, selle kohta sidusat, tõhusat ja proportsionaalset sihipärast teavet.

3. Komisjon rakendab teabe- ja teavitamismeetmeid, mis on seotud SAFE-rahastamisvahendiga, selle kohaselt võetud meetmete ja nende abil saavutatud tulemustega. Kui see on asjakohane, teavitab komisjon oma meetmetest Euroopa Parlamendi esindusi ja kaasab neid.

Artikkel 23

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 27. mai 2025

Nõukogu nimel

eesistuja

A. SZŁAPKA

LISA

SAFE-RAHASTAMISVAHENDIGA SEOTUD KÄIBEMAKSUVABASTUSE TÕEND

Järjekorranumber (ei ole kohustuslik)
1. **VABASTATAV ÜKSUS** Nimetus/nimi Tänav ja majanumber Sihtnumber, asula Üksuse asukohaliikmesriik
2. **TEMPLI PANEV PÄDEV ASUTUS (nimi, aadress ja telefoninumber)**
3. **VABASTATAVA ÜKSUSE DEKLARATSIOON** Vabastatav üksus kinnitab, et lahtris 4 nimetatud tooteid rahastatakse SAFE-rahastamisvahendist.
Vabastatav üksus kohustub tasuma liikmesriigile, kus asub hangitavate kaitseotstarbeliste või muude kaitse eesmärgil kasutatavate toodete tarnekoht, käibemaksu, mis kuulub tasumisele, kui kõnealused tooted osutuvad maksuvabastuse tingimustele mittevastavaks. Koht, kuupäev Allakirjutaja nimi ja ametikoht Allkiri

4. **NENDE TOODETE KIRJELDUS, MILLE SUHTES KÄIBEMAKSUVABASTUSE TAOTLUS ON ESITATUD**

A. Teave tarnija kohta:

1. Nimi ja aadress

2. Liikmesriik

3. Käibemaksukohustuslasena registreerimise number või maksuviitenumber

B. Teave toodete kohta:

Nr	Toodete üksikasjalik kirjeldus[3] (või viide lisatud tellimislehele)	Kogus või arv	Maksumus käibemaksuta		Valuuta
			Ühiku maksumus	Kogumaksumus	
		Kokku			

5. **HANKIJALIIKMESRIIGI PÄDEVATE ASUTUSTE KINNITUS**

Lahtris 4 kirjeldatud toodete saadetis/tarne vastab käibemaksuvabastuse tingimustele.

Allakirjutaja nimi ja ametikoht

Koht, kuupäev | Tempel | Allkiri